

Kendelse

afsagt den 19. juni 2018

Sag nr. 2018-80-0076

[Klager]

mod

Weekendavisen

[Klager] har klaget til Pressenævnet over kommentaren "*Er du omskåret?*", som blev bragt i Weekendavisen den 24. november 2017, og som var tilgængelig på weekendavisen.dk i én uge fra den 24. november 2017, idet han mener, at god presseskik er tilsidesat.

[Klager] har klaget over, at kommentaren indeholder ukorrekt information og udsagn, der udgør et angreb på hans personlige anseelse. Han har også klaget over, at han ikke fik mulighed for at kommentere beskyldningerne mod ham forud for artiklens offentliggørelse. [Klager] har endvidere anmodet om genmæle.

1 Sagsfremstilling

Forud for offentliggørelsen

Den 3. september 2017 blev folkesundhedsundersøgelsen Projekt SEXUS igangsat. Formålet med projektet, som er et samarbejde mellem Statens Serum Institut og, ifølge projektets egen hjemmeside, <https://www.projektsexus.dk/Projekt%20SEXUS/Om%20Projekt%20SEXUS.aspx> :

"[...] at skabe ny viden om, hvordan vi bedst forebygger seksuelle vanskeligheder og fremmer seksuel trivsel blandt voksne danskere. Det sker gennem et webbaseret spørgeskema, som det vil tage cirka en halv time at udfylde.

Vi forventer, at undersøgelsen kommer til at omfatte op til 100.000 tilfældigt udvalgte danskere i aldersgruppen 15-89 år [...]"

Af det af [Klager] fremsendte uddrag af spørgeskemaet fremgår følgende:

"De næste spørgsmål handler om dit syn på andre menneskers seksuelle aktiviteter.

I hvor høj grad finder du det moralsk i orden...?

Sæt ét kryds i hver linje [Deltagerne præsenteres herefter for svarmulighederne "I meget høj grad", "I høj grad", "I nogen grad", "I ringe grad", "Slet ikke" og "Ved ikke", *Pressenævnet*]

At nogle mennesker er deres ægtefælle/faste partner/kæreste utro

At nogle mennesker har sex med hinanden uden at være gift med hinanden

At nogle mennesker har sex med en person, de lige har mødt

At nogle mennesker har mange skiftende sexpartnere

At nogle mennesker har sex med flere personer på én gang

At to mænd har sex med hinanden

At to kvinder har sex med hinanden

At nogle mennesker ser porno

At nogle mennesker betaler andre for sex

At nogle mennesker modtager betaling for sex

At nogle mennesker har sex med dyr

At nogle voksne har sex med personer under 15 år

[Herefter ses knapper, hvor deltageren kan vælge at trykke sig videre til "Følgende side" eller "Næste side", *Pressenævnet*]

[På den efterfølgende side ses følgende spørgsmål:]

"Mener du, at det i Danmark skal være (eller forblive) tilladt...?:

Sæt et kryds i hver linje [Ved hvert spørgsmål er det muligt at svare "Ja", "Nej" eller "Ved ikke", *Pressenævnet*]

At to mennesker af samme køn kan gifte sig med hinanden

At forældre kan få omskåret deres døtre under 18 år

At voksne kvinder kan blive omskåret, hvis de selv ønsker det

At forældre kan få omskåret deres sønner under 18 år uden medicinsk begrundelse

At kvinder kan få foretaget en abort på grund af uønsket graviditet (inden udgangen af 12. graviditetsuge)."

Den påklagede kommentar

Weekendavisen bragte den 24. november 2017 kommentaren "*Er du omskåret?*", som var skrevet af Weekendavisens chefredaktør [Chefredaktøren]. Kommentaren var tilgængelig som gratis artikel på weekendavisen.dk i syv dage efter den 24. november 2017. Kommentaren havde følgende underrubrik:

"Kommentar. Bliver verdens største sex-undersøgelse et led i projektlederens personlige kampagne?"

Herefter fremgik følgende:

"200.000 [i onlineudgaven "100.000"] danskere har i løbet af de seneste måneder overvejet, om de vil svare på nærgående spørgsmål om deres sexliv. Som for eksempel: Hvordan vil du samlet set vurdere dit sexliv inden for det seneste år? Hvordan

vil du karakterisere lysten til sex hos dig og din ægtefælle/faste partner/kæreste? Har du dyrket analsex? Den slags. De fleste er nok glade for, at det foregår anonymt. Svarene bidrager til Projekt SEXUS, verdens største sexologiske befolkningsundersøgelse, som skal kaste lys over sammenhængen mellem seksuelle vaner og fysisk og psykisk helbred. Projektet har været mange år undervejs og er iværksat af forskere ved Statens Serum Institut og Aalborg Universitet.

Det skal gentages med jævne mellemrum, og projektet er en helt overordentlig god idé - for der er lavet meget lidt systematisk forskning om forholdet mellem seksualitet og sundhed. Derfor er det naturligt nok støttet af en række private sponsorer. Spørgsmålene er helt logiske, indtil man kommer til den sidste del af undersøgelsen. Her lyder det pludselig: *Er du omskåret?* Derefter følger spørgsmål om, hvor den eventuelle omskærelse fandt sted, og om hvor tilfreds respondenterne er med at være omskåret. Selv om spørgsmålene forekommer mærkværdige i netop denne undersøgelse, kan man fint argumentere for, at det er godt at kaste mere faktisk lys på en omskæringsdebat, der oftest føres med følelserne.

Viden er altid godt. Men alle alarmklokker burde ringe, når spørgeskemaet derefter stiller fem spørgsmål, helt ude af kontekst, om etisk-politiske holdninger, heraf hele tre om omskæring, som for eksempel: »Mener du, at det i Danmark skal forblive tilladt, at forældre kan få omskåret deres sønner under 18 år uden medicinsk begrundelse?«

Mange respondenter har nok studset over disse spørgsmål, men de giver god mening, når man præsenteres for navnet på SEXUS' projektleder: [Klager], overlæge på Statens Serum Institut. Han er i offentligheden - ikke mindst på sociale medier - kendt som en særdeles ihærdig fortaler for et forbud mod omskæring. Det er jo helt legitimt at ønske omskæring forbudt, men det burde nu alligevel få forskningsmiljøet til at løfte et øjenbryn, når man minder om [Klager]s udfald mod dem, der - helt lovligt - formaster sig til at omskære deres drenge. [Klager] omtaler ritualen som »børnebeskæring« eller skriver om »denne bloddryppende særhed« »at skære drengebørns penisser i stykker«, mens han omtaler dette vidt udbredte ritual som et voldeligt og brutalt overgreb.

SEXUS' projektleder understøtter ofte sin mangeårige kampagne med forskningsmæssig tendentiøsitet og manipulation. Senest har han på sin Facebook-væg kritiseret UNICEFs juleindsamling, fordi FN-organisationen arbejder for at forebygge HIV i Afrika - blandt andet med et omskæringsprogram. [Klager] taler om en »omskæringslobby«, selvom evidensen klart taler for, at mandlig omskæring markant reducerer risikoen for HIV. Han nedgør også Bill og Melinda Gates Fondens arbejde for samme sag - selvom fonden samarbejder med Serum Institutet.

Når det gælder omskæring, er [Klager] ikke videnskabsmand, men en mand med en sag. Han insisterer ofte på, at han kan adskille sin personlige holdning fra forskningen, men påstår alligevel alskens ting og sager om omskæringens negative konsekvenser, der ikke er forskningsmæssigt belæg for. [Klager] opfører sig ud fra enhver tænkelig normalstandard uvederhæftigt og uredeligt [i onlineudgaven var ordene "og uredeligt" ikke med, *Pressenævnet*]. Når hans kolleger påpeger, hvad videnskaben rent faktisk siger, angriber han dem for deres religiøse baggrund og kræver, at jødiske forskere deklarerer deres religion.

Det bringer os tilbage til SEXUS, et kæmpemæssigt projekt, som helt tydeligt risikerer at blive spændt for [Klager]s lobbykampagne. Hvorfor ellers stille respondenterne de nævnte spørgsmål om omskæring? [Klager] har i forvejen haft held til at sprede gift i debatten om omskæring, og nu er han ved at køre dette fine projekt i stilling til sin personlige kampagne. Det burde bekymre alle - de forskningsinstitutioner, der er ansvarlige for projektet, og de generøse økonomiske støtter: Det Obelske Familiefond, Augustinusfonden og Fonden til Lægevidenskabens Fremme (A. P. Møller Fonden). Foreløbig har 25.000 angiveligt svaret på Projekt Sexus. Det er på høje tid at hejse det røde flag.”

Efter offentliggørelsen

Den 24. november 2017 indsatte partiet Kristendemokraternes formand, [Partiformanden], et link på sin Facebook-side til den påklagede kommentar. Linket var ledsaget af følgende kommentar:

”[Chefredaktøren]s indlæg om videnskabelig uredelighed er væsentlig. Så jeg lægger det op her, selvom nogle nok vil føle emnet lidt smalt. Vær enig eller uenig, men bevar den gode tone!”

Den 27. november 2017 sendte en gruppe på 62 personer et brev til en række interessenter omkring Projekt SEXUS-undersøgelsen, herunder flere fonde, som har støttet undersøgelsen økonomisk. Gruppen, der blandt andet bestod af politikere, professorer og repræsentanter fra religiøse samfund, kalder sig selv ”*Sober minoritetsforskning*”. Af brevet [som fortsat er tilgængeligt på https://soberminoritetsforskning.wordpress.com/#_edn17, *Pressenævnet*] fremgår blandt andet:

[...]

Vi tillader os at henvende os i forbindelse med lanceringen af den store folkesundhedsundersøgelse, Projekt SEXUS, idet vi har en bekymring, som vi ønsker at udtrykke over for personer, organisationer og myndigheder, der er engageret i projektet.

[...]

Men vi finder det stærkt problematisk, at overlæge ved Statens Serum Institut og adjungeret professor ved Aalborg Universitet [Klager] er projektleder samt en af de ledende forskere, der er tilknyttet undersøgelsen. Det skyldes, at [Klager] siden 2008 sideløbende med sit virke som forsker har agiteret kraftigt og vedholdende for et forbud imod dreng omskæring.

[...]

Omskæringsdebatten

Fejlinformation af befolkning og politikere

[Klager] har ved adskillige lejligheder fejlinformeret den danske offentlighed om de sundhedsmæssige konsekvenser af dreng omskæring. I et kohortestudie fra 2016 konkluderer [Klager] således, at dreng omskæring resulterer i en øget relativ risiko for meatus stenose (forsnævring af urinrørsåbningen) på 10-22 gange i den del af

studiet, hvor man undersøger sammenhængen mellem omskæring og meatus stenose. [Klager] undlader imidlertid at fremhæve, at hans egne tal viser, at han ud af 3375 omskårne drenge kun fandt 6 (seks) tilfælde af meatus stenose. Dette viser, at den absolutte risiko for meatus stenose blandt omskårne drenge/mænd er ca. 0,18%. [...]

Spydspidsen i [Klager]s kampagne imod drengeomskæring er et studie fra 2011, hvori [Klager] konkluderer, at mandlig omskæring, uanset om der er tale om medicinsk eller ikke-medicinsk omskæring, øger risikoen for seksuelle problemer. [...] De sygdomme, som behandles med medicinsk indikeret omskæring, er velkendte kausale årsager til seksuelle problemer, [...].

[...]

[Klager] har gentagne gange benyttet egne forskningsresultater til at fejlinformere den danske offentlighed og danske politikere om konsekvenserne af drengeomskæring uden at referere til den store mængde af forskning, som ikke bekræfter hans resultater og hans opfattelse af drengeomskæring. [\[8\]](#)”

[Af note 8 fremgår blandt andet følgende]:

”[Klager] anvender i vid udstrækning sin egen forskning til systematisk at propagandere for et forbud mod drengeomskæring. Også selvom han om visse forskningsresultater udtaler, at det ikke er tilfældet. I et interview med Kristeligt Dagblad 10. januar 2015 kan man om [Klager]s studie om sammenhæng mellem drengeomskæring og autisme (2015) læse: ”[Klager] er erklæret omskæringsmodstander, men siger, at han ikke vil bruge sit nye studie i omskæringsdebatten.” Men 16. januar 2015 inkluderer [Klager] en detaljeret omtale af autisme-studiet i sit ”Starter’s kit til drengeomskæring” [...]. ”Starter’s Kit” er en skrivelse, som [Klager] benytter i sin kampagne for et forbud, og som blandt andet uddeles i en modificeret version under høringer, herunder i Folketinget.

Opslag fra [Klager]s Facebook-side af 16. januar 2015:

”STARTER’S KIT” OM DRENGEOMSKÆRING

(version 16/1-2015)

[...]

3) Hvilke komplikationer er der til operationen, når drenge omskæres uden medicinsk indikation?

[...]

En dansk undersøgelse fra 2015 af alle drenge født i perioden 1994-2003 og fulgt til de fyldte 10 år viste, at rituelt omskårne drenge havde en næsten 50% forøget risiko for at udvikle en autisme-spektrum-forstyrrelse inden 10-års alderen. Risikoen for infantil autisme, som er den mest alvorlige og gennemgribende autisme-spektrumforstyrrelse, var fordoblet hos omskårne drenge inden 5-års alderen. På nuværende tidspunkt kan det ikke afgøres, om der er tale om en reel årsagssammenhæng bag den forøgede forekomst af autisme hos omskårne drenge.

[...]”

[Sober minoritetsforsknings brev fortsætter]:

"[...]

I forsøg på at overdrive risikoen for dødsfald relateret til dreng omskæring har [Klager] i et høringssvar til Sundhedsstyrelsen og i en større artikel på den statsstøttede vidensplatform, videnskab.dk, refereret til et amerikansk "studie", som angiveligt skulle vise en meget høj omskæringsrelateret dødelighed i USA. DR-programmet Detektor har efterfølgende påvist, at det pågældende "studie" er uvidenskabeligt, fyldt med fejl og er udført af en person uden forskningserfaring, der ernærer sig som producent af køleskabsmagneter. [Klager] har i et interview med Detektor benægtet, at der er tale om en publikation, som savner enhver videnskabelig legitimitet.[\[11\]](#)

[...]

Kampagne mod UNICEF og mandlig omskæring som del af HIV-forebyggende indsats i Afrika

4. november 2017 og igen 14. november 2017 gik [Klager] på sin Facebook-væg til angreb på UNICEF's juleindsamling, fordi organisationen samarbejder med en række andre organisationer om et HIV-forebyggende program i en række afrikanske lande, hvori der blandt andet indgår omskæring af drenge og mænd. [Klager] sår tvivl om, hvorvidt den forskning, der ligger bag programmet, er valid, og han fremfører en konspirationslignende teori om, at der findes en "omskæringslobby".

Der er stærk evidens for, at mandlig omskæring reducerer risikoen for HIV blandt heteroseksuelle mænd i højrisikogrupper med ca. 60%. Store randomiserede kliniske forsøg i Uganda, Kenya og Sydafrika viser dette. Disse studier er blevet analyseret i detaljer og bekræftet i det meget konservative Cochrane-reviewsystem, der er en såkaldt "gold-standard" i denne type forskning.[\[13\]](#)

[...]

Stigmatisering af minoriteter og sygeliggørelse af alle omskårne mænd

[Klager] beskriver rutinemæssigt dreng omskæring med stærkt negativt ladede betegnelser. Fra et enkelt Facebook-opslag (13. april 2017) citeres: "børnebeskæring", "denne bloddryppende særhed", "at skære drengebørns penisser i stykker" samt "jødernes (og muslimers) brutale omskæringsritual". Dette er kun et ganske lille udsnit af lignende betegnelser, som er med til at udstille og sygeliggøre samtlige omskårne drenge og mænd i Danmark.[\[14\]](#)

[...]

[Klager] har utallige gange karakteriseret ikke-medicinsk dreng omskæring som "overgreb", "vold" og "brutalitet" og har også givet udtryk for den holdning, at jødisk og muslimsk dreng omskæring er årsag til vold ud fra devisen om, at vold avler vold.[\[15\]](#)"

[Note 15 er et udateret Facebook-opslag fra [Klager], hvor han blandt andet skriver følgende]:

"[...]

Af en ny rapport, som Børnerådet netop har offentliggjort, fremgår det, at drenge i ikkevestlige familier ikke kun udsættes for omskæring, men at de også markant oftere oplever andre former for grov fysisk vold i hjemmet.

[...]

At sætte ind over for kulturelt betingede slag, spark og tæv mod børn uden samtidig at sætte en stopper for samme kulturers rituelle forhudsdestruktion vil intet ændre. For ingen forældre vil nogensinde kunne bringes til at forstå, hvorfor de ikke må slå deres børn, hvis de fortsat gerne må skære i dem.

[...]"

[Sober minoritetsforsknings brev fortsætter]:

[...]

Betydningen af "jødisk eller muslimsk profilering" i forbindelse med omskæringsdebatten

[Klager] har i Dagens Medicin, Ugeskrift for Læger, i pressen og på de sociale medier gjort adskillige forsøg på at beklikke danske sundhedsforskeres faglige integritet og troværdighed ved at nævne, at de har jødisk eller muslimsk baggrund eller er gift med en person med jødisk baggrund.

Denne etnisk-religiøse profilering udsætter [Klager] læger og andre sundhedsforskere for, hvis de ikke deler [Klager]s opfattelse af de sundhedsskadelige konsekvenser af drengeomskæring. [...] Således er både en dansk førsteforfatter til en systematisk litteraturgennemgang om drengeomskæring og en videnskabelig medredaktør ved Ugeskrift for Læger/Danish Medical Journal blevet udsat for etnisk-religiøs profilering fra [Klager]s side. [\[16\]](#)"

[I note 16 ses et skærmprent af det omtalte debatindlæg af 9. september 2016 i Dagens Medicin, hvor [Klager] blandt andet skrev]:

"Forskere og forskningsformidlere med stærke, herunder religiøst funderede, personlige holdninger til et forskningsemne kan vælge enten at spille med åbne kort og deklarerer deres potentielle interessekonflikter eller kaste sig over andre emner."

[Endvidere ses et uddrag af [Klager]s debatindlæg "*Ny omskæringsvenlig forening er ikke uhildet*" bragt den 28. juni 2016 i Kristeligt Dagblad]:

"Formandskredsen udgøres altså af en på Facebook selverklæret jødisk gift biokemiker og far til to rituelt omskårne sønner, en mandlig reservelæge med samme fornavn som Islams profet, forkvinden for den statsstøttede forening SOS mod Racisme, som mener, at drenge ikke har krav på kønsligestilling, en kvindelig religionshistoriker og en mandlig jødisk epidemiolog med særlig viden om afrikanske parasitsygdomme.

Næppe én eneste af disse personer aner ud fra egen kropslig erfaring, hvad det vil sige at have en intakt penis"

[...]"

[Sober minoritetsforsknings brev fortsætter]:

”[Klager] har på Twitter skrevet, at det er de danske jøders egen skyld, at de udsættes for antisemitisme, da de blot kunne undlade at lade deres drengebørn omskære.[\[17\]](#)”

[I note 17 ses et skærmprent af en udateret samtale på Twitter mellem [Chefredaktøren] og [Klager], hvor [Klager] udtaler]:

“ [...] jeg frygter også antisemitisme; stædig insisteren på brutalitet mod spædbørn giver den desværre unødigt næring. Drop det ritual!”

[Sober minoritetsforsknings brev fortsætter]:

”[...]

Henvendelse til politikere og chikane af politikere, der er uenige med [Klager]

[Klager] har i de senere år henvendt sig til en lang række politikere, både i de ungdomspolitiske organisationer og folketingspolitikere, og bedt om svar på, om politikere ville støtte et eventuelt lovforslag om forbud imod drengeomskæring. Politikere, der har udtrykt skepsis over for [Klager]s agenda og det hensigtsmæssige i et forbud på området, er efterfølgende blevet udstillet og nedgjort i privat korrespondance og på de sociale medier.[\[20\]](#)”

Henvendelse til sundhedsfaglige organisationer

[Klager] har ikke kun forsøgt at påvirke befolkning og politikere, men har også bedrevet lobbyvirksomhed over for sundhedsfaglige organisationer, herunder Jorde-moderforeningen, Fagligt Selskab for Sundhedsplejersker og Dansk Sygeplejeråd.[\[21\]](#)

[Klager] har også bedrevet lobbyvirksomhed og forsøgt at holdningspåvirke danske og udenlandske læger, blandt andet i en Facebook-gruppe for danske læger og ved en faglig konference i udlandet, hvor [Klager] repræsenterede Aalborg Universitet.[\[22\]](#)

[...]

Personsager

[...]

Udstilling af mor og søn i forbindelse med drengeomskæring

[Klager] har på sin Facebook-væg delt et opslag fra en dansk-muslimsk kvinde, hvor kvindens søn efter omskæring er fotograferet i hjemlige omgivelser. Kvinden takkede for lykønskninger i forbindelse med omskæringen. [Klager]s Facebook-venner beskrev i kommentarsporet kvinden som “sindssyg”, “evnesvag”, “uvidende”, “dum”, “børnemishandler”, “hjerteløs”, som en person, der udfører seksuel vold, og hun blev sammenlignet med nazister, fundamentalistiske muslimer og aber. [Klager] undlod at slette disse kommentarer. Ved hjælp af oplysninger, som var gengivet i [Klager]s opslag, kunne læsere ved hjælp af en simpel søgning identificere kvindens navn og adresse.[\[26\]](#)

På baggrund af ovennævnte sager og forløb finder vi det stærkt bekymrende, at overlæge ved Statens Serum Institut og adjungeret professor ved Aalborg Universitet [Klager] skal behandle og udlægge data, der indsamles i Projekt Sexus-undersøgelsen, og vi finder det yderst problematisk, at respondenterne i undersøgelsen ikke oplyses om [Klager]s tydelige bias og personlige og politiske agenda.
[...]"

Den 1. december 2017 besvarede [Dekanen], dekan for det sundhedsvidenskabelige fakultet ved Aalborg Universitet, hvor [Klager] er adjungeret professor, Sober minoritetsforsknings brev. Af besvarelsen fremgik blandt andet:

"Til afsendere og modtagere af mail den 27/11-2017 fra "Sober minoritetsforskning". Jeg kan på given foranledning oplyse, at Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Aalborg Universitet opfatter Projekt SEXUS som en overordentlig relevant og velplanlagt befolkningsundersøgelse. Undersøgelsens initiativtagere er professor [Professoren], Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Aalborg Universitet, samt projektleder, overlæge [Klager], Statens Serum Institut, og undersøgelsen repræsenterer et tæt forskningssamarbejde mellem disse to institutioner.

[...]

Der er lang tradition for, at sexologiske undersøgelser ikke blot beskæftiger sig med faktuelle forhold omkring deltagernes seksuelle liv, men også berører holdnings-spørgsmål på seksualitetens område. Spørgsmålet om deltagernes holdning til lovligheden af drengeskæring uden medicinsk indikation udgør et enkelt af 17 holdningsspørgsmål, som omhandler en bred vifte af temaer.

Det kan endvidere oplyses, at spørgeskemaet inden projektstart har været forelagt og drøftet med en række førende forskere, kliniske sexologer, myndigheder og seksualpolitiske organisationer, uden at det har givet anledning til kritiske indvendinger.

[Klager], som er adjungeret professor i seksuel sundhedsepidemiologi ved Klinisk Institut, Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Aalborg Universitet, og har både ph.d. og doktorgrad fra Københavns Universitet, er en erfaren og velestimeret forsker med en omfattende produktion af fagfællebedømt videnskab i anerkendte internationale fagtidsskrifter.

Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet har ingen mening om, hvad [Klager] har af holdninger, herunder til ikke medicinsk drengeskæring. Som privatperson har [Klager] som alle andre forskere her i landet ret til at ytre sine personlige synspunkter.

[...]"

Samme dag skrev [Direktøren], Administrerende direktør hos Statens Serum Institut, som er [Klager]s arbejdsgiver, følgende:

"Statens Serum Institut tilslutter sig fuldt og helt nedenstående [her ovenstående, *Pressenævnet*] fra Ålborg Universitet."

Den 1. december 2017 blev en kommentar til den påklagede kommentar fra professor i sexologi [Professoren], som også er tilknyttet Projekt SEXUS, bragt på Weekendavisens debatsider. Af kommentaren fremgik:

”I en kommentar i Weekendavisen # 47 problematiserer chefredaktør [Chefredaktøren], at den igangværende befolkningsundersøgelse Projekt SEXUS stiller spørgsmål vedrørende deltagernes holdning til ikke-medicinsk begrundet omskæring og desuden spørger mandlige deltagere om deres egne erfaringer med forhudskirurgi. Som avisens læsere vil vide fra det store interview med mig i september måned, handler den befolkningsbaserede forløbsundersøgelse Projekt SEXUS om at sætte fokus på 15-89-årige danskeres seksuelle trivsel og om at afdække det underbelyste samspil mellem livsstilsfaktorer, sundhed og seksualitet.

Deltagerne præsenteres af samme grund for et omfattende batteri af seksualitetsrelevante spørgsmål (studiet rummer samlet set mere end 500 af slagsen), herunder 17 holdningsspørgsmål om så forskellige emner som utroskab, prostitution, dyresex, pornografi, provokeret abort, homoægteskaber og rituel omskæring af piger og drenge. Deltagernes syn på den slags normative spørgsmål er - præcis som deres erotiske lyster og erfaringer - med til at optegne et seksuelt signalement af den danske befolkning.

Og lignende spørgsmål har da også været gængse i sexstudier helt tilbage til efterkrigstidens Kinsey-rapporter.

For så vidt angår spørgsmålene om mandlige deltageres egen forhud, er rationalet ligetil: Projekt SEXUS søger at kortlægge faktorer af betydning for seksuel sundhed og usundhed, og det ville være en akademisk fodfejl at se bort fra kirurgiske indgreb i kønsorganerne, hvad enten de er foretaget tidligt eller sent i livet. Vores viden om forhudsopererede mænds seksuelle funktion er uhyre begrænset, og det ville da kun være glædeligt, hvis Projekt SEXUS kunne levere solide epidemiologiske data.

Jeg skal høfligt forbigå [Chefredaktøren]s uklædelige insinuationer om vores projektleders fordækte ideologiske motiver. Som læserne kan forvisse sig om på vores hjemmeside (www.projektsexus.dk), er Projekt SEXUS en sober og minutiøst planlagt befolkningsundersøgelse, som allerede har vakt international opmærksomhed, fordi den kaster lys på en skæmmende hvid plet i forskningslandskabet: Samspillet mellem sundhed, helbred og seksualitet.

Som i ethvert andet videnskabeligt studie er medvirken i Projekt SEXUS 100 procent frivillig, og har man den mindste reservation over for undersøgelsens form eller indhold, skal man naturligvis ikke deltage. Denne beslutning bør dog tages på et seriøst grundlag og ikke baseret på [Chefredaktøren]s malplacerede personangreb.”

Chefredaktøren på debatforummet politik-online.dk bragte den 15. december 2017 på forummets Facebook-side, [facebook.com/politikonline.dk/](https://www.facebook.com/politikonline.dk/), følgende kommentar til den påklagede artikel:

”Hold nu helt op. [Chefredaktøren] bruger sin autoritet som chefredaktør på Weekendavisen til at angribe [Klager] [...] for hans modstand mod omskæring af drenge.

[Klager] bliver beskyldt for at være uvederhæftig og uredelig – og hans internationalt publicerede forskning som tendentiøs og manipulerende.
[...]"

[Klager]s klage er modtaget i Pressenævnet den 29. december 2017.

2 Parternes synspunkter

2.1 [Klager]s synspunkter

[Klager] har anført, at den påklagede kommentar "*Er du omskåret?*" er i strid med god presseskik.

Angreb på [Klager]s personlige anseelse

[Klager] har anført, at følgende udsagn udgør et utilsløret angreb på klagers personlige anseelse som forsker. Han burde derfor have fået lejlighed til at forholde sig til udsagnene og forsvare sig mod de heri indeholdte angreb forud for kommentarens offentliggørelse:

"SEXUS' projektleder understøtter ofte sin mangeårige kampagne med forskningsmæssig tendentiøsitet og manipulation. [...]"

Når det gælder omskæring, er [Klager] ikke videnskabsmand, men en mand med en sag. [...]. [Klager] opfører sig ud fra enhver tænkelig normalstandard uvederhæftigt og uredeligt [...]"

[Klager] har henvist til en beskrivelse af Weekendavisen, som findes på Wikipedia på siden <https://da.wikipedia.org/wiki/weekendavisen>, hvoraf det fremgår, at avisen henvender sig til det veluddannede segment. Henset hertil og til, at kommentaren fremsættes i forlængelse af den massive pressedækning af sagen om den tidligere hjerneforsker [Person A]s videnskabelige uredelighed, så vil læsere af den påklagede kommentar uundgåeligt opfatte brugen af ordene "*uredeligt*" og "*manipulation*" i overensstemmelse med definitionerne anvendt i Lov om Videnskabelig Uredelighed, lov nr. 383 af 26. april 2017. Af lovens § 3, stk. 1, nr. 1, fremgår det, at videnskabelig uredelighed defineres som:

"Fabrikering, forfalskning og plagiering, som er begået forsætligt eller groft uagtsomt ved planlægning, gennemførelse eller rapportering af forskning".

Endvidere fremgår det af § 3, stk. 1, nr. 3, at "Forfalskning" defineres som:

"Manipulation af forskningsmateriale, udstyr eller processer samt ændring eller udeladelse af data eller resultater, hvorved forskning fremstår misvisende". [Klagers understregning. *Pressenævnet*]

[Klager] har anført, at det, i lyset af begrebernes ekstremt negative ladning, deres formelle definition og konteksten, som handler om et konkret stykke forskning og om klagers professionelle og personlige kvalifikationer og kvaliteter, eller mangel på samme, som forsker, er

vanskeligt at læse kommentaren på anden vis, end at chefredaktøren gør gældende, at [Klager] i sin forskning gør sig skyldig i videnskabelig uredelighed. En forsker, og det er netop forskning kommentaren omtaler, kan ganske enkelt ikke være tendentiøs, manipulerende, uvederhæftig og uredelig i sit forskningsarbejde uden at være videnskabeligt uredelig, hvilket er en overordentlig alvorlig sigtelse, som går langt ud over, hvad man bør skulle tale, selv i en til tider ophedet offentlig debat.

At ikke kun [Klager], men også læsere uden forskerbaggrund, har opfattet den påklagede artikel som en anklage mod klager for videnskabelig uredelighed, kan eksempelvis ses af det opslag om kommentaren, som formanden for Kristendemokraterne, [Partiformanden], lagde på sin Facebook-side den 28. november 2017, hvor han skrev, at kommentaren handler om "*videnskabelig uredelighed*". Et andet eksempel er chefredaktør [Person B], der i en kommentar d. 15. december 2017 på netmediet politik-online.dk udtalte kritik af kommentaren og dennes anklage om, at [Klager] skulle være en "*uvederhæftig og uredelig*" overlæge og forsker, og at hans internationalt publicerede forskning skulle være "*tendentiøs og manipulerende*".

At chefredaktøren selv på et tidligt tidspunkt, efter at avisen var gået i trykken, må være blevet klar over alvoren i sin udokumenterede anklage om videnskabelig uredelighed, understøttes af, at avisens onlineversion af kommentaren allerede på udgivelsesdagen den 24. november 2017 fik fjernet ordene "*og uredeligt*", således at [Klager] i onlineversionen 'kun' blev anklaget for at opføre sig "*ud fra enhver tænkelig normalstandard uvederhæftigt*" i forbindelse med sin forskning. Denne indirekte indrømmelse fra Weekendavisens side af, med sin trykte kommentar, ses klart at have overtrådt grænsen for, hvad man - ikke mindst hvis man endda er journalist og chefredaktør - kan tillade sig at skrive om en navngiven forsker. Det ændrer intet ved, at den trykte version, hvor anklagen om uredelighed optræder, og som aldrig er trukket tilbage, udgør den definitive version af kommentaren, som vil blive bevaret for eftertiden, og som derfor - som et minimum - må søges neutraliseret af en Pressenævnsreaktion.

[Klager] har videre anført, at det i hans optik ikke er muligt at læse kommentarens kritik af ham på anden måde end, at han som læge, projektleder og aktiv forsker har store problemer med at adskille sine holdninger fra den forskning, han udfører.

Hvis Weekendavisen havde gjort blot et minimalt stykke journalistisk forarbejde, så ville man imidlertid let kunne have konstateret, at klager formentlig er den danske forsker, som har fået offentliggjort flest videnskabelige publikationer om omskæring i form af forskningsartikler, kommentarer og korrespondancer i den fagfællebedømte, internationale forskningslitteratur. Klager har i den forbindelse henvist til, at en søgning den 27. december 2017 på ordene "Circumcision" og "Denmark" i litteratursøgemaskinen PubMed, som anvendes af mange forskere til at identificere publikationer i den internationale sundhedsvidenskabelige litteratur, i alt finder 52 videnskabelige publikationer med dansk islæt om omskæring for perioden 1968-2017. Af disse 52 videnskabelige publikationer har klager været ene- eller seniorforfatter på syv fagfællebedømte videnskabelige artikler og førsteforfatter på fire videnskabelige kommentarer eller korrespondancer, altså i alt 11 videnskabelige publikationer, svarende til 21% af samtlige publikationer om emnet med dansk islæt i de seneste 50 år.

Det er vanskeligt at se, at Weekendavisen med sin kommentar lever op til kravet i de presse-etiske regler om, at omtalte personers personlige anseelse skal beskyttes, og avisens degradering af klager fra forsker til "*en mand med en sag*" er alvorlig og efter alt at dømme tilsigtet ærekrænkende. Set i lyset af kommentarens samlede kritik, hvor klager fremstilles som tendentiøs, manipulerende, uvederhæftig og uredelig, fremgår det, at formålet med kommentaren uden tvivl har været at skade klagers offentlige omdømme som både forsker og debattør ved brug af ærekrænkende ringeagtstrykninger og sigtelser, som til dels bygger på avisens udokumenterede og let tilbageviselige påstand om klagers manglende videnskabelige meritter.

Til Weekendavisens bemærkning fremsat under Pressenævns sagen om, at [Klager] som offentligt ansat forsker har overtrådt gældende regler for offentligt ansattes ytringsfrihed, har [Klager] anført, at anklagen herom er grundløs, og i øvrigt er klagen over kommentaren uvedkommende. [Klager] har hertil bemærket, at han på intet tidspunkt har udtalt sig, hverken som forsker eller privat debattør, på en måde, som har givet anledning til påtale fra hans arbejdsplads eller Aalborg Universitet med henvisning til, hvad han som offentligt ansat forsker kan tillade sig at ytre sig om. [Klager] har i den forbindelse henvist til Statens Serum Institut og Aalborg Universitets mails af 1. december 2017 til Sober minoritetsforskning som svar på deres brev af 27. november 2017 [gengivet ovenfor under punkt 1, Sagsfremstilling, *Pressenævnet*].

Weekendavisen har under sagens behandling søgt at underbygge og retfærdiggøre de i kommentaren fremsatte personangreb og sigtelser mod [Klager] ved i væsentligt omfang at henvise til et brev fra en gruppe på 62 borgere, der tilsammen kalder sig "Sober minoritetsforskning". Således har Weekendavisen i sine bemærkninger til Pressenævnet henvist til gruppens brev af 27. november 2017, ligesom avisen endvidere har benyttet sig af identiske, lange tekstpassager fra endnu et brev udsendt af gruppen Sober minoritetsforskning den 18. januar 2018 uden at oplyse Pressenævnet om chefredaktørens direkte familiære tilknytning til denne gruppe via sin egen far, som er blandt gruppens 62 medlemmer. Det kan således utvetydigt konkluderes, at chefredaktørens og gruppens respektive skrifter i den fælles kampagne mod klager har været afstemt med hinanden, flere steder med direkte, ordret genbrug af formuleringer. Det er i øvrigt på Facebook bekræftet af én af Sober minoritetsforskningens medlemmer, at gruppens brev af 27. november 2017 og den påklagede kommentar er et koordineret initiativ. Avisen har i den påklagede kommentar og sine bemærkninger til Pressenævnet fremstillet det som om, at begge er formuleret uafhængigt af gruppen Sober minoritetsforskning, hvilket angiveligt - bortset fra at chefredaktøren og gruppen netop *ikke* er uafhængige - skulle berettige, at chefredaktøren udlægger disse 62 borgeres påstande om [Klager] som objektiv dokumentation for rimeligheden af anklagerne mod ham i den påklagede kommentar.

[Klager] har anført, at selvom chefredaktøren havde været uafhængig af Sober minoritetsforskning, havde Weekendavisen ikke været berettiget til at tillægge vilkårlige, politisk motiverede grupperingers breve og påstande nogen sandhedsværdi i sig selv. Omtrent halvdelen af gruppen Sober minoritetsforskningens medlemmer er eller har været involveret i den offentlige omskæringsdebat som fortalere for forældres ret til at lade mindreårige drenge omskære uden medicinsk indikation. Ingen af gruppens medlemmer har dog publiceret videnskabelige

artikler i et fagfællebedømt tidsskrift om ikke-terapeutisk drenges omskæring eller denne operations sundhedsmæssige og seksuelle langtidskonsekvenser. Endvidere er der ikke én i gruppen Sober minoritetsforskning, der har indsendt et videnskabeligt brev til de videnskabelige tidsskrifter, hvor [Klager]s artikler om ikke-terapeutisk drenges omskæring er publiceret, hvilket ellers er den gængse – og eneste videnskabeligt anerkendte – måde at rejse fagfællekritik af allerede offentliggjort forskning på. Brevet af 27. november 2017, som Sober minoritetsforskning har udarbejdet og sendt til et stort antal politisk indflydelsesrige instanser, er og bliver intet andet end en række påstande, som *ikke* - i modsætning til [Klager]s publicerede forskning, der kritiseres, - har været underlagt nogen seriøsitets- og kvalitetsvurdering af uafhængige fagfæller (et såkaldt "peer review"). Hvis løse påstande nedfældet i politisk motiverede breve, der efterfølgende selvpubliceres på en til formålet oprettet hjemmeside, kunne betragtes som seriøst kildemateriale, blot fordi antallet af afsendere var stort, og det i øvrigt var sendt ud til et stort antal offentlige myndigheder og personer, ville der være frit spil for avisers ukritiske rygte- og sigtelsesformidling.

[Klager] har videre anført, at Weekendavisen ikke, og da slet ikke avisens chefredaktør, kan tillade sig at kolportere, forstærke og personligt fremsætte personangreb mod ham eller nogen som helst anden borger på basis af breve med beskyldninger og fortolkninger fremsat af politisk-religiøst motiverede grupperinger, uden at forelægge klager disse ting på forhånd, jf. punkt A.3 i de presseetiske regler, og uden at give klager mulighed for at tage stilling til personangrebene og et eventuelt genmæle overfor gruppens misvisende udlægning af indholdet af det i øvrigt ikke-offentliggjorte undersøgelsesmateriale. Selv hvis en sådan forelæggelse havde fundet sted, er det dog klagers påstand, at Weekendavisen ikke er berettiget til at bringe en artikel, som i sig selv og i sin blotte form langt overskrider grænserne for tilladelig offentlig desavouering - ej heller som led i en til tider retorisk hård, offentlig debat om ikke-terapeutisk drenges omskæring, som avisens chefredaktør i mange år selv har været en aktiv deltager i.

For så vidt angår studiet vedrørende sammenhængen mellem rituel omskæring og autisme, som Weekendavisen har omtalt i sine bemærkninger til Pressenævnet, har [Klager] anført, at det fremgår af det skærmpoint, gruppen Sober minoritetsforskning viser fra hans "Starter's Kit" om drenges omskæring taget fra [Klager]s private Facebook-profil den 16. januar 2015, at han tog behørigt – og eksplicit – forbehold for resultaternes foreløbige karakter ved at skrive: *"På nuværende tidspunkt kan det ikke afgøres, om der er tale om en reel årsagssammenhæng bag den forøgede forekomst af autisme hos omskårne drenge"*. Tilsvarende blev der taget forbehold for resultaterne i pressemeddelelsen, der ledsagede offentliggørelsen af undersøgelsen, og da Sundhedsstyrelsen udtalte sig om undersøgelsen i forbindelse med et folketingssspørgsmål.

I relation til Weekendavisens bemærkninger vedrørende [Klager]s kritik af UNICEF, har [Klager] anført, at dette er et illustrativt eksempel på, hvordan avisen kan fordreje hans udtalelser. Hvor [Klager], ifølge Weekendavisen, understøtter sine *"holdninger i offentligheden med forskningsmæssig tendentiøsitet og manipulation"*, så handler det faktisk om det modsatte. I stedet insisterer han på, at dokumentationen skal være i orden for at undgå manipula-

tion, og det kritiserede han UNICEF for ikke at have sikret, inden organisationen promoverede et kirurgisk indgreb på millioner af raske drenge, som der ikke findes dokumentation for nogen gavnlige effekt af. Weekendavisen og Sober minoritetsforskning manipulerer i deres kritik af [Klager] ved at lade som om, der er troværdig dokumentation for en 60 % reduktion i risikoen for HIV-smitte hos drenge, der bliver omskåret. Faktum er, at der ikke findes dokumentation for denne forhåbning, da ingen studier nogensinde har undersøgt effekten af drengeomskæring for fremtidig HIV-smitte.

I forhold til Weekendavisens bemærkninger om [Klager]s "lobbyisme" for et forbud mod omskæring af drenge uden medicinsk begrundelse har [Klager] oplyst, at han ved at formidle sin sundhedsfaglige viden har søgt at bidrage til at bringe praksis med at bortskære forhuden på raske, umyndige drenge til ophør i Danmark. Dette lægeetiske standpunkt har [Klager] konsekvent og åbent vedstået sig. Inden for de seneste år har Lægeforeningen i 2016 og Dansk Sygeplejeråd i 2017 formuleret klare politikker imod omskæring af raske drenge og eksplicit kaldt indgrebet "*etisk uacceptabelt*", Dansk Selskab for Almen Medicin har betegnet indgrebet som "*lemlestelse*", ligesom andre sundhedsfaggrupper, heriblandt Jordmoderforeningen og Fagligt Selskab for Sundhedsplejersker, har udtrykt klar afstandtagen til indgrebet. Efter at være blevet forelagt [Klager]s informationsmateriale har fagfolk i de pågældende sundhedsfaglige organisationer valgt at ændre officiel politik på området i den retning, han har anbefalet.

På den baggrund er det både ubegribeligt og uacceptabelt at skulle udsættes for sønderlemmende offentlig kritik af sin faglighed og professionelle seriøsitet. På samme tid er anklagerne en alvorlig indirekte påstand om videnskabelig inkompetence og manglende faglig og etisk dømmekraft hos de sundhedsfaglige organisationer, der har vurderet det af [Klager] fremlagte informationsmateriale samt de ved personlige møder eller i offentligheden formidlede videnskabelige resultater om de sundhedsfaglige og lægeetiske problemer, der er forbundet med ikke-terapeutisk drengeomskæring.

[Klager] har oplyst, at det gør ham fagligt både stolt og tilfreds, at hans videnskabelige artikler, avisindlæg, undervisning, foredrag og direkte kontakter i årenes løb med flere sundhedsfaggrupper har båret frugt. Han forstår derfor ikke, hvordan Weekendavisen og Sober minoritetsforskning kan udlægge det negativt, at han som offentligt ansat forsker har delt sin viden.

Korrekt information

[Klager] har anført, at den påklagede kommentars grundsten, og et væsentligt afsæt for kritikken af hans person og angiveligt mangelfulde professionelle kompetencer, består i, at det påstås, at Projekt SEXUS indeholder en række holdningsspørgsmål, hvoraf angiveligt tre ud af fem (60%) vedrører emnet for kritikken, nemlig drengeomskæring uden medicinsk indikation, hvilket tilsyneladende i sig selv skulle dokumentere manipulation og tendentiøsitet:

”Men alle alarmklokker burde ringe, når spørgeskemaet stiller fem spørgsmål, helt ude af kontekst, om etisk-politiske holdninger, heraf hele tre om omskæring, som for eksempel [...]”

Imidlertid indgår der i Projekt SEXUS i alt mere end 500 spørgsmål, hvoraf 17 udgør en bred vifte af seksualmoraliske og seksualpolitiske holdningsspørgsmål, af hvilke kun ét (ud af 17, eller 6%)- og altså ikke tre ud af fem, eller 60% - vedrører drenges omskæring uden medicinsk indikation. Spørgsmålet stilles endda kun til halvdelen af deltagerne. Der er selvsagt stor forskel på, om det er 60 % af Projekt SEXUS' holdningsspørgsmål, som ukorrekt hævdede af Weekendavisen, eller blot 6 % af disse spørgsmål, som er den korrekte andel, der handler om det emne, som undersøgelsen påstås at fokusere urimeligt på og fordreje, når oplysningen bruges som bærende element i kommentaren.

I øvrigt er det ikke korrekt, at holdningsspørgsmålene kommer ”*helt ude af kontekst*” i spørgeskemaet. Holdningsspørgsmålene bringes med en kort forklarende introduktion hen imod slutningen af spørgeskemaet i en samlet blok bestående af 17 seksualmoraliske og seksualpolitiske spørgsmål umiddelbart efter hinanden under den fælles overskrift ”*De næste spørgsmål handler om dit syn på andre menneskers seksuelle aktiviteter*”. Det er således heller ikke korrekt, som anført af Weekendavisen, at de 12 seksualmoraliske spørgsmål bringes et eller andet sted ”tidligere i undersøgelsen”.

Som forklaret af såvel professor [Professoren] i hans indlæg bragt i Weekendavisen den 1. december 2017 som dekan [Dekanen] i hans brev til gruppen Sober minoritetsforskning ligeledes af 1. december 2017, er det kutyme at spørge ind til befolkningens seksualmoraliske og seksualpolitiske holdninger i sexologiske befolkningsstudier. Spørgsmålet om deltageres holdning til lovligheden af drenges omskæring uden medicinsk begrundelse udgør et aktuelt og dermed relevant spørgsmål blandt gruppen af 17 vidt forskellige seksualmoraliske og seksualpolitiske holdningsspørgsmål ud af samlet 500 spørgsmål i undersøgelsen. Weekendavisens bemærkning om, at ”*det er godt at kaste mere faktisk lys på en omskæringsdebat, der oftest føres med følelserne*” illustrerer således en udtalt proportionsforvrængning i fremstillingen af Projekt SEXUS' interesse for og fokus på ikke-medicinsk drenges omskæring – en uberegtiget bekymring avisen deler med gruppen Sober minoritetsforskning. I den påklagede kommentar udtrykkes altså en bekymring om [Klager]s fremtidige analysemæssige håndtering og efterfølgende formidling af ét ud af samlet 500 spørgsmål i spørgeskemaet, hvilket [Klager] har opfattet som en anklage om forventet fremtidig videnskabelig uredelighed og uredelig forskningsformidling.

[Klager] har bemærket, at det formelt er korrekt, at der i spørgeskemaet findes tre spørgsmål, der handler om omskæring. Men den påklagede kommentar omtaler ikke det i Danmark politisk, kulturelt og religiøst ukontroversielle spørgsmål om kvindelig omskæring, som alle er enige om at fordømme. Det er derfor [Klager]s opfattelse, at læsere af kommentaren fik indtryk af, at alle de tre spørgsmål om omskæring handlede om emnet for kommentaren, nemlig ikke-terapeutisk drenges omskæring.

I relation til Weekendavisens synspunkter om de tre spørgsmål i spørgeskemaet, der vedrører omskæring, har [Klager] bemærket, at det er ironisk, at Weekendavisen anfører, at det er 'problematisk', at Projekt SEXUS-spørgeskemaet behandler deltagernes holdninger til ikke-terapeutisk drenges omskæring, pigeomskæring og voksen kvindeomskæring i samme sektion af spørgeskemaet. Når Weekendavisen i sin argumentation har brug for at opgradere antallet af kontroversielle seksualmoraliske og seksualpolitiske holdningsspørgsmål i Projekt SEXUS, så er det tilsyneladende helt i orden at medregne alle tre spørgsmål om ikke-terapeutisk drenges omskæring, pigeomskæring og voksen kvindeomskæring. Men samtidig findes det altså 'problematisk', at projektet har behandlet de tre beskrevne typer af omskæring som åbenlyst beslægtede, kulturelt betingede operationer på raske individer side om side i Projekt SEXUS' spørgeskema.

Henset til at Weekendavisen må have haft adgang til i hvert fald et uddrag af Projekt SEXUS' spørgeskema for at kunne udtale sig, som man har gjort, kan avisen ikke have opgjort antallet af holdningsspørgsmål om drenges omskæring i god tro. Og har avisen mod forventning ikke haft adgang til de relevante uddrag af spørgeskemaet, så må kommentaren være blevet skrevet, uden at skribenten har anet, hvad han udtalte sig om. Det er uklart, hvilken af disse to muligheder, der må anses for at være mest dadelværdig, men uanset hvad har Weekendavisen svigtet sine forpligtelser til at handle i overensstemmelse med kravene i punkt A.3 og A.4 i de vejledende regler om god presseskik.

[Klager] har endelig anført, at det er kritisabelt, at den påklagede kommentar ikke blev bragt i Weekendavisens debatsektion, men på den markant mere iøjnefaldende plads over det meste af venstre spalte på første sektionens side 2. Chefredaktørens personangreb mod klager var dermed den første nyhed, som mødte læserne, da de åbnede avisen. Mange læsere har formentlig af denne grund opfattet chefredaktørens personlige kommentar som avisens leder, altså som udtryk for Weekendavisens officielle holdning. Det er udtryk for bekymrende svigt af dømmekraft, at en chefredaktør med en personlig agenda tager sin avis som gidsel og misbruger sin redaktionelle indflydelse til at luften sin personlige aversion mod en debatmodstander på så fremtrædende en plads i avisen. Samtidig mener chefredaktøren, at man kan fralægge sig ansvaret for at overholde de presseetiske regler, herunder offentligt anklage forskere for uredelighed og samtidig fremsætte fejlagtige journalist-/chefredaktør-formulerede påstande om indholdet og udlægningen af videnskabelige undersøgelser, når blot mediet kalder et sådant personangreb for en "kommentar" frem for en "journalistisk artikel". Dette er en bemærkelsesværdig - og bekymrende - sontring, som, såfremt den måtte finde støtte hos Pressenævnet, vil eliminere relevansen af de presseetiske regler i situationer, hvor en journalist, her endda chefredaktøren, vælger (efterfølgende) at betegne et sønderlemmende personangreb bragt på prominent plads i avisen som noget andet end et journalistisk produkt, selvom produktet er underskrevet af "kommentatoren" i sin egenskab af mediets chefredaktør og bragt på en fra avisens debatsektion adskilt prominent plads, som næppe nogen andre "kommentatorer" uden tilknytning til Weekendavisen ville kunne benytte sig af.

[Klager] har hertil bemærket, at han som deltager i den offentlige debat om ikke-terapeutisk drenges omskæring er vant til og i høj grad tåler 'nærgående omtale'. Men når han som forsker

bliver udsat for det værste, en forsker kan blive anklaget for, nemlig en anklage om videnskabelig uredelighed, af en chefredaktør på en landsdækkende avis, som i årevis selv har været en fremtrædende deltager i den offentlige omskæringsdebat, så er tærsklen for, hvad han som offentlig debattør må tåle, klart overskredet. Han har derfor anmodet Pressenævnet om at udtale den alvorligst mulige kritik af Weekendavisen.

Genmæle

[Klager] har anmodet Pressenævnet om at pålægge Weekendavisen at bringe følgende "Undskyldnings-, berigtigelses- og genmæletekst":

"Weekendavisen bragte den 24. november 2017 en kommentar af undertegnede med alvorlig kritik af projektleder, overlæge, dr.med., ph.d. og adjungeret professor [Klager], som er leder af befolkningsundersøgelsen Projekt SEXUS. I kommentaren skrev jeg, at "[Klager] opfører sig ud fra enhver tænkelig normalstandard uvederhæftigt og uredeligt", og jeg skrev, at [Klager] understøtter sin kampagne mod drengeskæring med "*forskningsmæssig tendentiøsitet og manipulation*". Min kommentar byggede blandt andet på påstanden om, at 3 ud af 5 holdningsspørgsmål i Projekt SEXUS var relevante for emnet drengeskæring uden medicinsk indikation, hvilket var ukorrekt, da reelt kun et af 17 seksualmoraliske og seksualpolitiske holdningsspørgsmål blandt undersøgelsens i alt mere end 500 spørgsmål omhandlede dette emne. Jeg skal hermed beklage de i kommentaren af mig givne ukorrekte oplysninger og uforbeholdent undskylde min fremstilling af [Klager] som en videnskabeligt tendentiøs, manipulerende, uvederhæftig og uredelig forsker."

[Klager] har endvidere anmodet nævnet om at pålægge Weekendavisen at bringe én af følgende to genmæletekster:

"Udgave 1 (som anvendes såfremt skribenten ikke havde læst de relevante dele af spørgeskemaet, inden han forfattede kommentaren):

Weekendavisen bragte den 24. november 2017 en kommentar af undertegnede med alvorlig kritik af projektleder, overlæge, dr.med., ph.d. og adjungeret professor [Klager], som er leder af befolkningsundersøgelsen Projekt SEXUS. Kritikken byggede i al væsentlighed på en forkert forudsætning om, at så meget som 3 ud af 5 holdningsspørgsmål, eller 60%, i Projekt SEXUS' spørgeskema omhandlede drengeskæring uden medicinsk indikation. Efter at jeg efterfølgende har gjort mig bekendt med de relevante dele af spørgeskemaet, må jeg konstatere, at dette desværre var en ganske ukorrekt antagelse, da kun ét af 17, eller 6%, af de seksualmoraliske og seksualpolitiske holdningsspørgsmål blandt undersøgelsens i alt mere end 500 spørgsmål omhandler drengeskæring. Jeg skal hermed beklage de i kommentaren af mig givne ukorrekte oplysninger, som udgjorde fundamentet for den af mig af overlæge [Klager] fremsatte kritik. Chefredaktør [Chefredaktøren]."

"Udgave 2 (som anvendes såfremt skribenten ikke havde læst de relevante dele af spørgeskemaet, inden han forfattede kommentaren)

Weekendavisen bragte den 24. november 2017 en kommentar af undertegnede med alvorlig kritik af projektleder, overlæge, dr.med., ph.d. og adjungeret professor [Klager], som er leder af befolkningsundersøgelsen Projekt SEXUS. Kritikken byggede i al væsentlighed på en forkert forudsætning om, at så meget som 3 ud af 5 holdnings-spørgsmål, eller 60%, i Projekt SEXUS' spørgeskema omhandlede drenges omskæring uden medicinsk indikation. Desværre må jeg efter genlæsning af de relevante dele af spørgeskemaet konstatere, at min forudsætning var ganske ukorrekt, da kun ét af 17, eller 6%, af de seksualmoraliske og seksualpolitiske holdningsspørgsmål blandt undersøgelsens i alt mere end 500 spørgsmål omhandler drenges omskæring. Jeg skal hermed beklage de i kommentaren af mig givne ukorrekte oplysninger, som udgjorde fundamentet for den af mig af overlæge [Klager] fremsatte kritik. Chefredaktør [Chefredaktøren]."

2.2 Weekendavisens synspunkter

Weekendavisen har afvist, at kommentaren *"Er du omskåret?"* overtræder medieansvarsloven og reglerne om god presseskik.

Weekendavisen har hertil anført, at [Klager] spiller en særdeles aktiv og fremtrædende rolle i offentligheden med en kampagne for forbud mod omskæring af drenge. Han har siden 2008 sideløbende med sit virke som forsker agiteret kraftigt og vedholdende for et forbud mod drenges omskæring. I den forbindelse henviser han ofte på misvisende og vildledende måde til forskning og videnskab. At han samtidig har ansvaret for Projekt SEXUS, Danmarks hidtil største sexologiske undersøgelse, der også undersøger praksis og holdninger til netop omskæring af drenge, gør kommentarens ærinde til et spørgsmål af offentlig interesse.

[Klager] deltager selv aktivt i den nævnte offentlige debat gennem kommentarer, læserbreve, som adspurgt ekspert, med utallige opslag på sociale medier og med partsindlæg til konferencer og politiske høringer. Som Pressenævnet i en række sager tidligere har bemærket, gælder det, at offentlige personer må tale en mere nærgående omtale end andre. Weekendavisen har anført, at [Klager] i dette spørgsmål tydeligvis er en offentlig person. Han bruger i debatten ofte sin egen status som læge og videnskabsmand, hvorfor det er rimeligt, at kommentaren netop hæfter sig ved den måde, [Klager] bruger forskningen til at promovere sit synspunkt: at omskæring af drenge under 18 år skal forbydes.

Weekendavisen har videre anført, at det er meget udbredt praksis i medierne, også på Weekendavisen, at en kommentar med klar afsender og et klart kritisk standpunkt står alene, også når den udtrykker skarp kritik af konkrete personers holdninger eller handlemåde. Kommentaren er ganske rigtigt, som klager påpeger, udtryk for forfatterens ([Chefredaktøren]s) holdning - præcis som tilsvarende kommentarer hver eneste uge og på samme plads er udtryk for andre kommentatorers holdninger til forskellige emner. Kommentaren er ikke at forveksle med avisens leder, der har stået på side 10 på debatsiderne siden 1972. Kommentarens påstande overholder de presseetiske regler. Kritikpunkterne og formuleringerne i kommentaren

er korrekte. [Klager] må på grund af sit virke i debatten tale kritik, og han har naturligvis mulighed for at svare på kritikken i kommentaren gennem læserindlæg, kronik eller kommentar. Dette har han ikke fremsendt, men det bemærkes, at kommentaren har medført en del debat i avisen, også fra personer som kritiserer Weekendavisen og udtrykker støtte til klager.

Angreb på personlig anseelse

Weekendavisen har afvist, at den påklagede kommentar retter anklager mod [Klager] for videnskabelig uvederhæftighed og uredelighed samt forskningsmæssig manipulation, og at den undlader at beskytte hans personlige anseelse. At ordet "uredelig" ikke var med i den udgave af kommentaren, der blev bragt på Weekendavisens hjemmeside, er sagen uvedkommende. Weekendavisen står ved formuleringen i den trykte udgave. At en enkelt eller to i indlæg på Facebook har opfattet kommentaren som et angreb på [Klager]s forskning er irrelevant.

[Klager] er offentligt ansat forsker, og derfor kan han ikke blot ytre sig uden hensyntagen til budskabets form og rigtighed, hverken som privatperson eller som repræsentant for sit ansættelsessted. Weekendavisen har henvist til retningslinjerne i Justitsministeriets "*Vejledning om offentligt ansattes ytringsfrihed*", hvoraf det fremgår, at der er klare grænser for, hvordan offentligt ansatte forskere bør ytre sig. Af retningslinjerne, side 7, fremgår, at man ikke må "*udtrykke sig i en urimelig grov form eller fremsætte åbenbart urigtige oplysninger om væsentlige forhold inden for ens eget arbejdsområde*". Det er i øvrigt helt rimeligt at mene, at [Klager] har brudt disse regler.

Fremsættelse af urigtige oplysninger samt udeladelse af visse resultater – uanset om det sker i forskningspublikationer, eller når en forsker som privatperson formidler forskning – er desuden i modstrid med "*Det danske kodeks for integritet i forskning*". Kodekset er udarbejdet af en arbejdsgruppe under Uddannelses- og Forskningsministeriet med deltagelse fra samtlige danske universiteter, herunder også Aalborg Universitet, hvortil [Klager] selv er tilknyttet. Af kodekset, side 10, fremgår blandt andet, at man ved formidling af forskning, uanset medieplatform, skal overholde de generelle standarder for ansvarlig forskningspraksis:

"Forskning kan formidles via forskellige kanaler, som dækker alt fra snævre professionelle og kollegiale sammenhænge til mere populær forskningsformidling, der henvender sig til et bredere publikum. Selvom formen, udtrykket og detaljeringsniveauet kan variere afhængigt af de anvendte kanaler og tilsigtede modtagere, skal standarderne for ansvarlig forskningspraksis altid følges, når forskningen formidles".

Weekendavisen har henvist til gruppen Sober minoritetsforsknings brev af 27. november 2017 angående [Klager] og Projekt SEXUS [delvist gengivet under punkt 1, Sagsfremstilling, *Pressenævnet*], hvori [Klager]s repræsentation og formidling af videnskabelig forskning samt fremsættelser af urigtige oplysninger inden for eget arbejdsområde i den offentlige debat om omskæring dokumenteres. I brevet udtrykker 62 forskere, læger, meningsdannere, politikere og privatpersoner bekymring for netop samme forhold omkring [Klager], som kommentaren i Weekendavisen gør. I brevet dokumenteres det, at [Klager] siden 2008 har været stærk for-

taler for et forbud mod omskæring af drenge indtil det fyldte 18. år. [Klager] benytter sig i debatten både af henvisninger til forskning og etiske/politiske argumenter. Han benytter sig selv af en meget polemisk stil. Som det fremgår i brevet fra Sober minoritetsforskning, omtaler [Klager] omskæringsritualet som *"børnebeskæring"* og som den *"bloddryppende særhed"* *"at skære drengebørns penisser i stykker"*, mens han andre steder omtaler dette i alle lande lovlige og meget udbredte ritual som et voldeligt og brutalt overgreb.

For så vidt angår [Klager]s bemærkning om, at chefredaktør [Chefredaktøren] er *"afhængig"* af Sober minoritetsforskning har Weekendavisen indledningsvist anført, at denne indvending er irrelevant for [Klager]s klage. Avisen har videre anført, at den påklagede kommentar henviser til dokumentation og materiale, der er samlet i ét dokument, hvorved Sober minoritetsforskning har overskueliggjort den omfattende kritik, der gennem årene er rejst mod [Klager]s opførsel i den offentlige debat. Det drejer sig om kritik af [Klager] og dokumentation af hans opførsel i debatten, der er fremført flere gange i de sidste år og her i ét dokument af en række borgere. Materialet, som kommentaren støtter sig til, kan i øvrigt findes flere andre steder. Hvad personerne bag gruppen hedder, eller hvem de er i familie med, er irrelevant.

Avisen har videre bemærket, at Sober minoritetsforskning af avisen tillægges ingen *"sandhedsværdi i sig selv"* som ellers anført af [Klager]. Den påklagede kommentar indeholder påstande, der bygger på omfattende kritisk materiale om [Klager], og i Weekendavisens svar på [Klager]s klage til Pressenævnet henvises præcist til forhold, der understøtter disse påstande.

Weekendavisen har bemærket, at den påklagede kommentar ikke afviser behovet for Projekt SEXUS, tværtimod. I kommentaren understreges det, at Projekt SEXUS *"er en helt overordentlig god idé - for der er lavet meget lidt systematisk forskning om forholdet mellem seksualitet og sundhed."* og *"det er godt at kaste mere faktisk lys på en omskæringsdebat, der oftest føres med følelserne."*

For så vidt angår klagen over, at det fremgår af kommentaren, at *"SEXUS' projektleder understøtter ofte sin mangeårige kampagne med forskningsmæssig tendentiøsitet og manipulation."* har Weekendavisen anført, at hverken denne sætning eller kommentaren i øvrigt påstår, at [Klager] i sin egen forskning gør sig skyldig i manipulation eller tendentiøsitet. Kommentaren siger derimod, at han ofte *"understøtter [...] sin mangeårige kampagne med forskningsmæssig tendentiøsitet og manipulation."* Det er en helt afgørende forskel. Det er netop ofte påvist af [Klager]s kritikere i den offentlige debat, at [Klager] *"understøtter"* sine kendte holdninger til drengeomskæring med henvisninger til forskning på en måde, der i høj grad kan betegnes som manipulerende og tendentiøs.

Avisen har i den forbindelse henvist til Sober minoritetsforsknings brev, hvori der netop udtrykkes bekymring over [Klager]s *"vedholdende og systematisk(e) fejlinformation af befolkning og politikere, herunder udeladelse af centrale oplysninger i egne studier. Manglende adskillelse af forskervirksomhed og personlig agenda"*. Heri lyder det endvidere: *"[Klager] har ved adskillige lejligheder fejlinformeret den danske offentlighed om de sundhedsmæssige konsekvenser af drengeomskæring"* Derefter følger en række eksempler:

- I en videnskabelig publikation om sammenhængen mellem drenges omskæring og meatus stenosis (forsnævring af urinrørsåbningen), har [Klager] undladt at beskrive den meget lave absolutte risiko for sygdom blandt omskårne. Hermed kommer omskæring til at fremstå langt mere skadelig, end hvad resultaterne af [Klager]s studie viser.
- [Klager] har fejlinformeret om, at mandlig omskæring øger risikoen for seksuelle problemer, da han i det relevante studie ikke skelner mellem medicinsk- og ikke-medicinsk omskårne drenge/mænd. Også selvom at det er velkendt, at årsagerne til medicinsk omskæring (og ikke omskæringen) øger risikoen for seksuelle problemer.
- [Klager] har udeladt væsentlige oplysninger i et studie, som undersøger sammenhængen mellem omskæringsstatus og udvikling af autisme. I studiet fandt man kun en sammenhæng mellem omskæring og autisme blandt muslimske drenge. I den samlede gruppe af ikke-muslimske drenge, var der ikke en sådan sammenhæng. Dette forholder [Klager] sig ikke til.
- [Klager] har fremsat udokumenterede påstande om, at omskæring medfører nedsat følsomhed
- [Klager] har på misvisende og uredelig vis sidestillet omskæring af piger og drenge
- [Klager] har på misvisende og uredelig vis fremsat udokumenteret påstand om risiko for dødsfald relateret til drenges omskæring
- [Klager] har fremsat usand henvisning til belgisk rapports konklusion om drenges omskæring

Alle disse eksempler har tidligere været diskuteret og er blevet kritiseret offentligt, både i aviser og på sociale medier. For så vidt angår studiet vedrørende sammenhængen mellem autisme og omskæring medgiver Weekendavisen, at [Klager] har taget enkelte forbehold for, at studiets fund har begrænset rækkevidde. Imidlertid har han inkluderet autiststudiet i sit offentlige informationsmateriale, *"Starter's Kit"*, hvor han godt nok tager forbehold for, at der muligvis ikke er tale om en reel årsagssammenhæng men alligevel placerer henvisningen til autiststudiet under overskriften *"Hvilke komplikationer er til operationen, når drenge omskæres uden medicinsk indikation?"*. Når han samtidig udtaler sig uden eller med meget svage forbehold til medier, fører det naturligtvis til, at den generelle oplevelse blandt læserne bliver, at der er tale om en sammenhæng, som er videnskabeligt bevist. Weekendavisen har i den forbindelse blandt andet henvist til artiklen *"Forskning viser sammenhæng mellem omskæring og autisme"* bragt på jyllands-posten.dk den 9. januar 2015, hvoraf følgende blandt andet fremgår:

"I følge overlæge, dr.med., ph.d. og adj. professor, [Klager] fra Afdeling for Epidemiologisk Forskning på SSI, der står bag undersøgelsen, er det første gang, at man har undersøgt sammenhængen mellem omskæring og autisme. Han er klar over, at resultatet er overraskende og kontroversielt:

»Der er tale om en robust og statistisk sikker sammenhæng mellem rituel omskæring og autisme. Vores studie er naturligvis ikke noget endegyldigt bevis, men resultaterne er så overbevisende, at det bør give anledning til, at andre forskere fra lande med høj forekomst af omskæring i en fart kigger på, om de kan finde samme sammenhæng. Dette kan være en bombe under omskæringspraksisen,« siger [Klager],

som tidligere har skabt heftig omskæringsdebat med forskningsresultater, der påviser, at omskårne mænd og deres partnere har flere seksuelle problemer end andre.”

Weekendavisen har også henvist til artiklen *”Forskere finder sammenhæng mellem autisme og omskæring”* bragt den 9. januar 2015 på videnskab.dk, hvor Landsforeningen Autisme udtaler følgende om resultaterne af studiet:

”»[...] Den viden, autisemeforskere har i dag, peger entydigt i retning af, at autisme er et livslangt og medfødt handicap, der er genetisk betinget og altså ikke en tilstand, der kan udvikle sig efter fødslen,« siger landsformand [Landsformanden] fra Landsforeningen Autisme i en pressemeddelelse.
[...]”

Weekendavisen har videre henvist til følgende afsnit i den påklagede kommentar, hvoraf det om [Klager] fremgår, at han:

”på sin Facebook-væg [har] kritiseret UNICEFs juleindsamling, fordi FN-organisationen arbejder for at forebygge HIV i Afrika - blandt andet med et omskæringsprogram. [Klager] taler om en ”omskæringslobby”, selvom evidensen klart taler for, at mandlig omskæring markant reducerer risikoen for HIV.”

Denne formulering dokumenteres også i brevet fra Sober minoritetsforskning, hvori det lyder, at der er *”stærk evidens for, at mandlig omskæring reducerer risikoen for HIV blandt heteroseksuelle mænd i højrisikogrupper med ca. 60%.”* Det lyder endvidere, at store randomiserede kliniske forsøg i Uganda, Kenya og Sydafrika understøtter dette. Disse studier er blevet analyseret i detaljer og bekræftet i det meget konservative Cochrane-reviewsystem, der er en såkaldt ”gold-standard” i denne type forskning.

Weekendavisen har anført, at disse mange eksempler samlet set i høj grad er udtryk for, som kommentaren i udsagnet påpeger, at [Klager] *”understøtter sine holdninger i offentligheden med forskningsmæssig tendentiositet og manipulation”*.

Weekendavisen har videre anført, at det ikke er korrekt, at kommentarens kritik af, at [Klager] *”ud fra enhver tænkelig normalstandard”* opfører *”uvederhæftigt og uredeligt”* henviser til [Klager]s egen forskning, men derimod til den foregående og den efterfølgende sætning i kommentaren. Den foregående sætning lyder:

”Han [[Klager]] insisterer ofte på, at han kan adskille sin personlige holdning fra forskningen, men påstår alligevel alskens ting og siger om omskæringsens negative konsekvenser, der ikke er forskningsmæssigt belæg for.”

Weekendavisen har henvist til sine synspunkter ovenfor og anført, at det klart er påvist, at kommentaren ikke handler om selve [Klager]s forskning, men at klager understøtter sine holdninger med meget kritisable henvisninger til forskning. Ordet *”uredeligt”* henviser derfor

til, at denne misrepræsentation i offentligheden ikke lever op til almindelige krav om ærlighed, oprigtighed og saglighed. Dette understøttes af de krav, der som nævnt pålægges offentligt ansatte forskere.

Påstanden om [Klager]s uvederhæftighed lægger sig op af den efterfølgende sætning i kommentaren:

”Når hans [[Klager]s] kolleger påpeger, hvad videnskaben rent faktisk siger, angriber han dem for deres religiøse baggrund og kræver, at jødiske forskere deklarerer deres religion.”

Som det fremgår i brevet fra Sober minoritetsforskning, har [Klager] både i Dagens Medicin, Ugeskrift for Læger, i pressen i øvrigt og på de sociale medier i flere tilfælde kritiseret kollegers faglige integritet og troværdighed ved at nævne, at de har jødisk eller muslimsk baggrund eller er gift med en person med jødisk baggrund. Hvis disse kolleger ikke er enige med ham eller ikke deler hans opfattelse af de videnskabelige undersøgelser, benytter [Klager] sig altså af det decideret ”etnisk/religiøs profilering”.

Weekendavisen har i den forbindelse fremdraget følgende eksempler på, hvordan [Klager] har beskrevet kollegaer: *”en mandlig reservelæge med samme fornavn som Islams profet”, ”en mandlig jødisk epidemiolog”, ”en dansk-jødisk læge”, ”en redaktør med et omskæringskulturelt klingende navn”, ”en jødisk forsker”, og ”selverklæret jødisk gift biokemiker”*. Ligeledes dokumenteret i brevet fra Sober minoritetsforskning påkræver [Klager] en tilsvarende profilering af en forfatter til en systematisk litteraturgennemgang om drenges omskæring og en videnskabelig medredaktør ved Ugeskrift for Læger/Danish Medical Journal. Desuden har [Klager] på Twitter skrevet, at de danske jøders *”stædige insisteren på brutalitet mod spædbørn giver (antisemitismen) unødigt næring.”* Den formulering alene burde være rigeligt til at udtrykke bekymring over [Klager]s offentlige ageren i debatten om omskæring.

Weekendavisen har anført, at ovenstående eksempler så rigeligt dækker kommentarens brug af udtrykket *”uvederhæftig ud fra enhver tænkelig normalstandard”*. Det følgende eksempel understøtter yderligere dette: Som dokumenteret i brevet fra Sober minoritetsforskning afsnit om *”Udstilling af mor og søn i forbindelse med drenges omskæring”* har [Klager] på sin Facebook-væg delt et opslag fra en dansk-muslimsk kvinde. Her er kvindens søn efter omskæring blevet fotograferet derhjemme. I opslaget takker kvinden for venners lykønskninger, og [Klager]s Facebook-venner beskriver i kommentarsporet på [Klager]s deling kvinden som *”sindssyg”, ”evnesvag”, ”uvidende”, ”dum”, ”børnemishandler”, ”hjerteløs”, som en person, der udfører seksuel vold, og hun blev sammenlignet med nazister, fundamentalistiske muslimer og aber*. Weekendavisen har bemærket, at [Klager] undlod at slette disse kommentarer fra sin egen Facebook-væg, og at man med oplysninger, som [Klager] gengiver i sit opslag, kunne identificere kvindens navn og adresse. Disse mange eksempler er samlet set udtryk for, at [Klager] *”ud fra enhver tænkelig normalstandard” opfører sig ”uvederhæftigt og uredeligt”*.

Weekendavisen har anført, at udtrykket *"en mand med en sag"* knyttes til [Klager]s ageren i debatten om omskæring og efterfølges af formuleringen *"Han insisterer ofte på, at han kan adskille sin personlige holdning fra forskningen, men påstår alligevel alskens ting og sager om omskæringens negative konsekvenser, der ikke er forskningsmæssigt belæg for."* Weekendavisen har anført, at dokumentationen gengivet i avisens bemærkninger ovenfor rigeligt dækker over udtrykket, at [Klager] er *"en mand med en sag"*.

Avisen har henledt opmærksomheden på, at [Klager] ikke blot udtrykker sig hyppigt om omskæringsspørgsmålet offentligt, men at han også retter direkte henvendelse til politikere og organisationer. Avisen har i den forbindelse henvist til Sober minoritetsforsknings brev, afsnittene *"Henvendelse til politikere og chikane af politikere, der er uenige med [Klager]"* og *"Henvendelse til sundhedsfaglige organisationer"*. Som det fremgår heraf, har [Klager] rettet henvendelse til politikere i ungdomspolitiske organisationer og Folketinget og udbedt sig svar på, om de ville støtte et lovforslag om at forbyde drenges omskæring. Politikere, der har været skeptiske, er derefter blevet kritiseret stærkt i både privat korrespondance og på de sociale medier. [Klager] har desuden ført decideret lobbyisme over for Jordemoderforeningen, Fagligt Selskab for Sundhedsplejersker og Dansk Sygeplejeråd.

Weekendavisen har hertil bemærket, at kommentaren ikke forholder sig til, at om omskæring er etisk forsvarligt eller ej, hvilket er en helt anden debat.

Disse eksempler retfærdiggør til fulde formuleringen om, at MF i spørgsmålet om omskæring *"ikke (er) videnskabsmand, men en mand med en sag."*

Samlet set afviser Weekendavisen derfor [Klager]s klage over angreb på personlig anseelse. Hans egen status som offentligt ansat forsker og offentlig person i debatten om omskæring betyder, at han må tåle en tilsvarende hård kritik. Påstandene og formuleringerne i kommentaren er dokumenteret. Weekendavisen har oplyst, at avisen har budt debat og kritik af kommentaren velkommen og offentliggjort flere indlæg: [Professoren]: *"Omskæring"*, bragt den 1. december 2017, og [Person C] mfl.: *"Opbakning til overlægen"*, bragt den 15. december 2017.

Korrekt information

Weekendavisen har afvist, som ellers anført af [Klager], at kommentarens udsagn om antallet af holdningspolitiske spørgsmål i Projekt SEXUS-undersøgelsen er kommentarens grundsten og afsættet for kritikken af ham.

Weekendavisen har videre afvist, at formålet med kommentaren var at skade [Klager]s omdømme som forsker eller påstå manglende videnskabelige meritter. Som kommentaren slår fast, var hensigten at udtrykke bekymring over, at det i øvrigt rosværdige Projekt SEXUS *"risikerer at blive spændt for [Klager]' lobbykampagne"* og henlede offentlighedens opmærksomhed på den måde, [Klager] de sidste ni år har misbrugt og misrepræsenteret videnskabe-

lige undersøgelser til at understøtte sin kampagne for et forbud mod omskæring. Weekendavisen har henvist til, at de 62 underskrivere af Sober minoritetsforsknings brev skriver følgende:

”På baggrund af ovennævnte sager og forløb finder vi det stærkt bekymrende, at overlæge ved Statens Serum Institut og adjungeret professor ved Aalborg Universitet [Klager] skal behandle og udlægge data, der indsamles i Projekt Sexus-undersøgelsen, og vi finder det yderst problematisk, at respondenterne i undersøgelsen ikke oplyses om [Klager]s tydelige bias og personlige og politiske agenda.”

Weekendavisen har herefter anført, at det ikke er korrekt, at det i kommentaren påstås, at hele tre ud af fem seksualpolitiske holdningsspørgsmål i undersøgelsen vedrører drenges omskæring. Kommentaren omtaler hér ikke hele undersøgelsen, og formuleringen er tydelig: Først lyder det, at undersøgelsen spørger respondenterne, om han er omskåret. Dernæst lyder det:

”Men alle alarmklokker burde ringe, når spørgeskemaet derefter stiller fem spørgsmål, helt ude af kontekst, om etisk-politiske holdninger, heraf hele tre om omskæring, som for eksempel: ”Mener du, at det i Danmark skal forblive tilladt, at forældre kan få omskåret deres sønner under 18 år uden medicinsk begrundelse?”” [understregning er tilføjet af Weekendavisen. *Pressenævnet*]

Formuleringen er helt korrekt. Weekendavisen har i den forbindelse henvist til spørgsmålet ”Mener du, at det i Danmark skal være (eller forblive) tilladt...?” [gengivet ovenfor under punkt 1, Sagsfremstilling, *Pressenævnet*], som findes i Projekt SEXUS’ spørgeskema.

Som beskrevet i kommentaren handler tre af disse fem etisk-politiske holdningsspørgsmål om omskæring, to om piger, et om drenge. Ud over disse fem spørgsmål stilles ganske rigtigt tolv andre spørgsmål (tidligere i undersøgelsen) til respondenternes syn på ”*andre menneskers seksuelle aktiviteter*”, altså seksualmoraliske holdninger. Men disse spørgsmål omhandler eksplicit moralske holdninger og kædes i spørgeskemaet ikke sammen med en stillingtagen af politisk/lovgivningsmæssig art. Der er netop derfor, at kommentaren bruger udtrykket ”etiskpolitiske holdninger”.

Kommentaren udtrykker som sagt bekymring over [Klager]s politiske agenda vedrørende et forbud imod drenges omskæring i Danmark. Den drejer sig ikke om det videnskabelige arbejde med generelle holdninger til seksuelle praksisser og præferencer, herunder moralske holdninger. Kommentaren handler helt specifikt om spørgsmål til etisk-politiske holdninger, hvor respondenterne bliver bedt om en politisk/lovgivningsmæssig stillingtagen. I den kategori falder kun de fem spørgsmål, hvoraf tre af dem handler om omskæring. Det kan tilføjes, at omskæring af piger allerede er forbudt og udgør en praksis, der både fordømmes bredt og er forbudt i alle vestlige lande, herunder Danmark. At stille spørgsmål om drenges omskæring i denne rækkefølge kan opfattes som problematisk. Desuden er spørgsmålet om drenges omskæring formuleret således: ”Mener du at det i Danmark skal forblive tilladt at forældre kan få deres sønner under 18 år omskåret uden medicinsk begrundelse?” Det er en helt konkret

formulering, der meget ofte benyttes af den lobby, der ønsker omskæring forbudt i Danmark. På Intact Denmark – Forening mod omskæring af børns hjemmeside lyder denne formulering ofte. Intact Denmarks forkvinde, [Forkvinden], skriver i Kristeligt Dagblad et indlæg med overskriften *"Omskæring af sunde drengebørn er forkert"* om *"gruppen af danskerne, der er modstandere af omskæring uden medicinsk begrundelse"* og som ønsker en aldersgrænse på 18 år. Weekendavisen afviser således at have fremsat faktuel ukorrekt information. Dermed afvises også [Klager]s krav om genmæle.

Genmæle

Weekendavisen har afvist at bringe et genmæle som anmodet af [Klager], da Weekendavisen har anført, at [Klager]s foreslåede genmæletekster ikke lever op til de formelle krav herom. Avisen har henvist til, at et genmæle kun kan indeholde en neutral korrektion af forkerte oplysninger, og at der herunder ikke kan stilles krav om en beklagelse.

3 Pressenævnets begrundelse og afgørelse:

I sagens behandling har følgende nævnsmedlemmer deltaget:

Jesper Rothe, Hans Peter Blicher, Lene Sarup og John Meinert Jacobsen

Pressenævnet bemærker indledningsvist, at spørgsmålet om, hvorvidt straffelovens bestemmelser om injurier er overtrådt, henhører under domstolene og falder uden for Pressenævnets kompetence. Klagen over, at den påklagede kommentar er injurierende behandles derfor ikke.

Det bemærkes videre, at nævnet ikke har mulighed for at tage stilling til forskningsfaglige og forskningsetiske spørgsmål.

God presseskik

[Klager] har klaget over, at kommentaren *"Er du omskåret?"* indeholder skadelige, krænkende og agtelsesforringende udsagn om ham, som aktivt angriber hans personlige anseelse, og som burde have været forelagt ham til kommentar forud for offentliggørelsen. [Klager] har også klaget over, at kommentaren indeholder ukorrekte oplysninger, som er krænkende og skadelige for ham, hvorfor de også burde være blevet forelagt til kommentar forud for offentliggørelsen.

Det følger af de vejledende regler for god presseskik, at det er mediernes opgave at bringe korrekt og hurtig information. Så langt det er muligt, bør det kontrolleres, om de oplysninger, der gives eller gengives, er korrekte. Oplysninger, som kan være skadelige, krænkende eller virke agtelsesforringende for nogen, skal efterprøves i særlig grad, inden de bringes, først og fremmest ved forelæggelse for den pågældende. Angreb og svar bør, hvor det er rimeligt, bringes i sammenhæng og på samme måde. Dette gælder i særlig grad krænkende og skadelige udsagn, jf. punkt A.1 til A.4. Det følger videre, at meddelelser, der kan krænke privatlivets fred, skal undgås, medmindre klar almen interesse kræver offentlig omtale. Det enkelte menneske har krav på beskyttelse af sin personlige anseelse, jf. punkt B.1.

Det er Pressenævnets opfattelse, at en kommentar i videre omfang end nyhedsartikler og lignende reportager kan indeholde vurderende, kommenterende og subjektive betragtninger, og at der derfor må indrømmes en høj grad af frisprog i sådanne artikler.

Pressenævnet lægger på baggrund af Weekendavisens oplysninger til grund, at avisen hver uge bringer en kommentar på side 2 i avisens første sektion, som er udtryk for den pågældende kommentators holdning til forskellige emner. Henset hertil, samt at underrubrikken blev indledt med ordet "*Kommentar*", finder nævnet, at det fremgik tilstrækkeligt klart, at der var tale om en kommentar. Pressenævnet finder videre, at den påklagede kommentar klart fremstod som et indlæg, hvori chefredaktør [Chefredaktøren] tilkendegav sin personlige holdning til [Klager]s rolle som projektleder for Projekt SEXUS i relation til hans position i omskæringsdebatten. Teksten vurderes derfor efter de videre rammer for frisprog.

[Klager] har navnlig klaget over følgende udsagn i kommentaren, som efter klagers opfattelse anklager ham for videnskabelig uredelighed og dermed angriber hans personlige anseelse:

"SEXUS' projektleder understøtter ofte sin mangeårige kampagne med forskningsmæssig tendentiøsitet og manipulation. [...] Når det gælder omskæring, er [Klager] ikke videnskabsmand, men en mand med en sag. [...]. [Klager] opfører sig ud fra enhver tænkelig normalstandard uvederhæftigt og uredeligt [...]"

Weekendavisen har hertil anført, at kommentaren ikke kritiserer [Klager]s egen forskning, men den måde hvorpå [Klager] fremfører sine kendte holdninger til drengeomkæring og understøtter disse med uhensigtsmæssige henvisninger til forskning. Avisen problematiserer i den forbindelse [Klager]s rolle som projektleder for Projekt SEXUS.

Det fremgår af sagens oplysninger, at [Klager] er overlæge, dr.med., ph.d. og adjungeret professor, og at han sideløbende hermed i flere år, ifølge Weekendavisen siden 2008, har arbejdet for et forbud mod omskæring uden medicinsk begrundelse af drenge under 18 år. I den forbindelse har han udtalt sig offentligt om sin holdning blandt andet i sit informationsmateriale til offentlige myndigheder, i avisartikler og i opslag på de sociale medier.

[Klager] har således eksempelvis i et debatindlæg i Dagens Medicin den 9. september 2016 udtalt følgende om sine modstandere i omskæringsdebatten:

"Forskere og forskningsformidlere med stærke, herunder religiøst funderede, personlige holdninger til et forskningsemne kan vælge enten at spille med åbne kort og deklarerer deres potentielle interessekonflikter eller kaste sig over andre emner",

ligesom han i et andet debatindlæg bragt den 28. juni 2016 i Kristeligt Dagblad har omtalt formandskredsen i foreningen Retten til forskellighed – CircumInfo på følgende måde:

“Formandskredsen udgøres altså af en på Facebook selverklæret jødisk gift biokemiker og far til to rituelt omskårne sønner, en mandlig reservelæge med samme fornavn som Islams profet, forkvinden for den statsstøttede forening SOS mod Racisme, som mener, at drenge ikke har krav på kønsligestilling, en kvindelig religionshistoriker og en mandlig jødisk epidemiolog med særlig viden om afrikanske parasitsygdomme.

Næppe én eneste af disse personer aner ud fra egen kropslig erfaring, hvad det vil sige at have en intakt penis.”

Pressenævnet finder, at det har samfundsmæssig interesse at omtale folkesundhedsundersøgelsen Projekt SEXUS i relation til [Klager], som er projektleder på undersøgelsen. Nævnet bemærker i den forbindelse, at offentlige personer må tale en mere nærgående omtale end andre.

I forbindelse med sin deltagelse i debatten for at få indført et forbud mod omskæring af drenge under 18 år har [Klager] selv anvendt et kontant sprog, når han har omtalt sine modstandere. På den baggrund, og fordi det påklagede udsagn klart fremstår som [Chefredaktøren]s subjektive vurdering, og ikke som faktiske oplysninger, finder Pressenævnet ikke fuldt tilstrækkeligt grundlag for at anse de vide rammer for frispog i debatindlæg for overskredet. Nævnet finder derved heller ikke, at udsagnet skulle efterprøves ved forelæggelse for [Klager] forud for offentliggørelsen. Nævnet udtaler ikke kritik.

[Klager] har videre klaget over følgende udsagn:

”Men alle alarmklokker burde ringe, når spørgeskemaet derefter stiller fem spørgsmål, helt ude af kontekst, om etisk-politiske holdninger, heraf hele tre om omskæring”

som ifølge [Klager] er ukorrekt og misvisende. For det første fordi de fem spørgsmål stilles i en fælles blok med 12 andre spørgsmål under overskriften *”De næste spørgsmål handler om dit syn på andre menneskers seksuelle aktiviteter”*. For det andet fordi kommentaren alene beskæftiger sig med dreng omskæring, hvorfor læseren efterlades med et indtryk af, at alle tre spørgsmål om omskæring i spørgeskemaet omhandler dreng omskæring, hvilket ikke er korrekt.

På baggrund af sagens oplysninger lægger Pressenævnet til grund, at der i Projekt SEXUS’ spørgeskema, under overskriften *”De næste spørgsmål handler om dit syn på andre menneskers seksuelle aktiviteter”*, blev stillet 17 spørgsmål i blokke af henholdsvis 12 seksualmoraliske og fem seksualpolitiske spørgsmål. Blandt de fem seksualpolitiske spørgsmål omhandlede tre af dem omskæring af henholdsvis piger under 18 år, kvinder og drenge under 18 år.

Idet genstanden for kritikken i den påklagede kommentar var [Klager]s ageren i debatten vedrørende omskæring af drenge under 18 år, finder Pressenævnet, at det havde været hensigtsmæssigt, hvis det havde fremgået af kommentaren, at alene ét af de tre omskæringsrela-

terede spørgsmål omhandlede drengeskæring. Det kunne endvidere have fremstået tydeligere, at de fem seksualpolitiske spørgsmål blev bragt i en samlet blok på 17 spørgsmål. Da det imidlertid må anses for at være chefredaktørens vurdering, at de fem spørgsmål stilles *"helt ude af kontekst"*, da det sprogligt er korrekt, at der blev stillet tre spørgsmål om omskæring, og da udsagnet, som fastslået ovenfor, er bragt i en kommentar, hvor der tillades en videre grad af frisprog, finder nævnet ikke tilstrækkeligt grundlag for at udtale kritik af udsagnet.

Genmæle

[Klager] har klaget over, at Weekendavisen har afvist at bringe følgende *"Undskyldnings-, berigtigelses- og genmæle"*-tekst:

"Weekendavisen bragte den 24. november 2017 en kommentar af undertegnede med alvorlig kritik af projektleder, overlæge, dr.med., ph.d. og adjungeret professor [Klager], som er leder af befolkningsundersøgelsen Projekt SEXUS. I kommentaren skrev jeg, at *"[Klager] opfører sig ud fra enhver tænkelig normalstandard uvederhæftigt og uredeligt"*, og jeg skrev, at [Klager] understøtter sin kampagne mod drengeskæring med *"forskningsmæssig tendentiositet og manipulation"*. Min kommentar byggede blandt andet på påstanden om, at 3 ud af 5 holdningsspørgsmål i Projekt SEXUS var relevante for emnet drengeskæring uden medicinsk indikation, hvilket var ukorrekt, da reelt kun et af 17 seksualmoraliske og seksualpolitiske holdningsspørgsmål blandt undersøgelsens i alt mere end 500 spørgsmål omhandlede dette emne. Jeg skal hermed beklage de i kommentaren af mig givne ukorrekte oplysninger og uforbeholdent undskyldte min fremstilling af [Klager] som en videnskabeligt tendentios, manipulerende, uvederhæftig og uredelig forsker."

samt én af de to følgende genmæletekster:

"Udgave 1 (som anvendes såfremt skribenten ikke havde læst de relevante dele af spørgeskemaet, inden han forfattede kommentaren):

Weekendavisen bragte den 24. november 2017 en kommentar af undertegnede med alvorlig kritik af projektleder, overlæge, dr.med., ph.d. og adjungeret professor [Klager], som er leder af befolkningsundersøgelsen Projekt SEXUS. Kritikken byggede i al væsentlighed på en forkert forudsætning om, at så meget som 3 ud af 5 holdningsspørgsmål, eller 60%, i Projekt SEXUS' spørgeskema omhandlede drengeskæring uden medicinsk indikation. Efter at jeg efterfølgende har gjort mig bekendt med de relevante dele af spørgeskemaet, må jeg konstatere, at dette desværre var en ganske ukorrekt antagelse, da kun ét af 17, eller 6%, af de seksualmoraliske og seksualpolitiske holdningsspørgsmål blandt undersøgelsens i alt mere end 500 spørgsmål omhandler drengeskæring. Jeg skal hermed beklage de i kommentaren af mig givne ukorrekte oplysninger, som udgjorde fundamentet for den af mig af overlæge [Klager] fremsatte kritik. Chefredaktør [Chefredaktøren]."

"Udgave 2 (som anvendes såfremt skribenten ikke havde læst de relevante dele af spørgeskemaet, inden han forfattede kommentaren)

Weekendavisen bragte den 24. november 2017 en kommentar af undertegnede med alvorlig kritik af projektleder, overlæge, dr.med., ph.d. og adjungeret professor [Klager], som er leder af befolkningsundersøgelsen Projekt SEXUS. Kritikken byggede i al væsentlighed på en forkert forudsætning om, at så meget som 3 ud af 5 holdnings-spørgsmål, eller 60%, i Projekt SEXUS' spørgeskema omhandlede drenges omskæring uden medicinsk indikation. Desværre må jeg efter genlæsning af de relevante dele af spørgeskemaet konstatere, at min forudsætning var ganske ukorrekt, da kun ét af 17, eller 6%, af de seksualmoraliske og seksualpolitiske holdningsspørgsmål blandt undersøgelsens i alt mere end 500 spørgsmål omhandler drenges omskæring. Jeg skal hermed beklage de i kommentaren af mig givne ukorrekte oplysninger, som udgjorde fundamentet for den af mig af overlæge [Klager] fremsatte kritik. Chefredaktør [Chefredaktøren]."

Det fremgår af medieansvarslovens § 36, stk. 1, at en anmodning om genmæle i massemedierne over for oplysninger af faktisk karakter, som er egnet til at påføre nogen økonomisk eller anden skade af betydning, og som er bragt i et massemedie, skal tages til følge, medmindre oplysningernes rigtighed er utvivlsom. Det følger videre af lovens § 38, stk. 1, at genmælets indhold i alt væsentligt skal være begrænset til de nødvendige faktiske oplysninger, og at indholdet ikke må være retsstridigt.

Pressenævnet finder, at [Klager]s genmæletekst ikke er begrænset til de nødvendige faktiske oplysninger. Det fremgår dog med tilstrækkelig tydelighed af teksten, hvilke faktiske oplysninger [Klager] ønsker et genmæle over for.

Pressenævnet finder, som anført under afsnittet om god presseskik ovenfor, at udsagnet *"når spørgeskemaet derefter stiller fem spørgsmål [...] om etisk-politiske holdninger, heraf hele tre om omskæring"* ikke er faktisk forkert, og at udsagnet *"helt ude af kontekst"* er en vurdering og ikke en faktisk oplysning. Allerede derfor er [Klager] ikke berettiget til at få bragt et genmæle over for disse udsagn.